

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 36/2013 vp**

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsälain ja rikoslain 48 a luvun 3 §:n muuttamisesta

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä syyskuuta 2013 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi metsälain ja rikoslain 48 a luvun 3 §:n muuttamisesta (HE 75/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi maa- ja metsätalousvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- osastopäällikkö Juha Ojala, hallitusneuvos Vilppu Talvitie, vanhempi hallitussihteeri Maija Kaukonen ja ylitarkastaja Matti Mäkelä, maa- ja metsätalousministeriö
- professori Anne Kumpula
- oikeustieteen tohtori Juha Lavapuro
- professori Tuomas Ojanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi metsälakia ja rikoslakia. Metsälakiin ehdotetaan tehtäväksi merkittäviä sisällöllisiä muutoksia metsätalouden sekä puuta käyttävän teollisuuden toimintaedellytysten edistämiseksi, maanomistajan omaisuuden suojan parantamiseksi, metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja metsälain valvonnan tehostamiseksi.

Lakiin ehdotetaan muun muassa lisättäviksi tiettyjä uusia metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä ja tarkennettavaksi mainittujen kohteiden ja niiden ominaispiirteiden määrittelyä. Alemmanasteisista säädöksistä siirrettiisiin lain tasolle edellä mainittujen elinympäristöjen käsittely sekä niihin liittyvää mahdollis-

ta poikkeuslupaa koskeva vähäisen taloudellisen menetyksen raja.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Esityksen säätämisperusteluissa ehdotettuja omaisuuden käyttörajoituksia ja omaisuuden hoitamisvelvoitteita arvioidaan perustuslain 15 §:n 1 momentin omaisuusuojasäännöksen ja perustuslain 20 §:n ympäristövastuusäännöksen kannalta. Lisäksi säätämisperusteluissa on arvioitu ehdotettuja asetuksenantovaltuuksia perustuslain 80 §:n 1 momentin näkökulmasta. Hallitus katsoo, että lakiehdotukset voidaan säätää tavallisen lain säätämisperusteluissa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esityksen valtiosääntöoikeudellisesti merkitykselliset muutosehdotukset sisältyvät metsälain puunkorjuuta ja metsän uudistamista koskevaan 2 lukuun ja metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamista koskevaan 3 lukuun. Kysymys on näissä metsänomistajaan kohdistettavista huolehtimisvelvoitteista ja omaisuuden käyttörajoi- tuksista. Rajoitusten taustalla on muun muassa metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseen liittyviä perusteita.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut tämänkaltaisia omaisuuden käytön rajoituksia perustuslain 15 §:n 1 momentin omaisuudensuojasäännöksen ja perustuslain 20 §:n ympäristövastuusäännöksen näkökulmasta. Omaisuuden suojan näkökulmasta kysymys on tällöin siitä, täytävätkö rajoitukset perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten vaatimukset. Valiokunta on lisäksi arvioissaan kiinnittänyt erityistä huomiota perustuslain omaisuudensuojasäännöksen ja ympäristövastuusäännöksen punnintaan perustuvaan keskinäissuhteeseen. Valiokunta on yhtäältä todennut, ettei perustuslain 20 § perusta yksilöittäin todennettavissa olevia velvoitteita eikä se myöskään muodostu erilliseksi perusteeksi kohdistaa maanomistajiin erityisesti ulottuvia sietämisvelvoitteita. Toisaalta saman perusoikeussäännöksen osina niillä kummallakin voi olla vaikutusta toistensa tulkintoihin sen kaltaisessa yhteydessä, jossa pyritään ihmisen ja ympäristön välistä tasapainoa edistäviin lainsäädäntöratkaisuihin (ks. esim. PeVL 32/2010 vp, s. 9/I, PeVL 20/2010 vp, s. 2/II ja PeVL 6/2010 vp, s. 2). Valiokunta on omaisuuden käyttörajoi- tuksia koskevassa hyväksyttävyy- ja oikeasuhtaisuusarvioinnissaan antanut erityistä painoa perustuslain 20 §:ään kiinnittyville perusteille (ks. esim. PeVL 6/2010 vp, s. 3/I)

Lakiehdotuksen 2 luvun sisältämät kasvatus- ja uudistushakkuuta ja niihin liittyviä uudistamisvelvoitetta koskevien säännösten osalta kysymys on lähinnä sellaisten omaisuudensuojaan kohdistuvien rajoitusten täsmäntämisestä, joita

perustuslakivaliokunta arvioi lausunnossaan PeVL 22/1996 vp. Maanomistajan kannalta ehdotetut muutokset merkitsevät enimmäkseen lievennyksiä sekä valinnanvapauden laajentamista nykyiseen lainsäädäntöön verrattuna. Muutoksilla voidaan ainakin osin katsoa olevan myönteisiä vaikutuksia myös perustuslain ympäristövastuusäännökseen kiinnittyvän luonnon monimuotoisuuden turvaamistavoitteen näkökulmasta. Sääntely ei muodostu perustuslain kannalta ongelmalliseksi.

Lakiehdotuksen 3 luvussa on säännöksiä metsien monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeistä elinympäristöistä. Metsälain 10 §:ään ehdotetaan lisättäviksi eräitä erityisen tärkeiksi luonnehdittavia elinympäristöjä. Lisäksi pykälää täsmennetään sisällyttämällä sen 2 momenttiin tarkemmat määritelmät laissa tarkoitetuista elinympäristöistä. Lakiehdotuksen 10 a ja 10 b §:ssä on nykyiseen verrattuna yksilöidymät säännökset kielletyistä ja sallituista toimenpiteistä näissä kohteissa.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että metsälain 10 §:ssä tarkoitetut elinympäristöt eivät ole keskeisiä metsätalouden harjoittamisessa (PeVL 22/1996 vp). Tämä koskee myös nyt ehdotettuja uusia määritelmällisestikin pienialaisia tai metsätaloudellisesti vähämerkityksisiä elinympäristöjä. Omistajan kannalta rajoitukset ovat siten suhteellisen vähäisiä. Lakiehdotuksen 10 a ja 10 b §:ssä tarkoitetut rajoitukset eivät ole luonteeltaan ehdottomia kieltoja, minkä lisäksi säännöksissä tarkoitettujen velvoitteiden täyttämistä tai rajoitteiden noudattamisesta voidaan 11 §:n perusteella myöntää tietyin edellytyksin poikkeuslupa. Omaisuuden käyttörajoi- tukset eivät selvästikään ole omaisuuden suojan kannalta ongelmallisia etenkin, kun niitä punnitaan suhteessa metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseen liittyviin ja siten perustuslain 20 §:ään kiinnittyviin painaviin perusteisiin. Säännökset ovat myös nykyistä selkeästi täsmällisempiä ja tarkkarajaisempia.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Helsingissä 26 päivänä marraskuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Johannes Koskinen /sd	Anna Kontula /vas
vpj.	Outi Mäkelä /kok	Jukka Kopra /kok
jäs.	Sauli Ahvenjärvi /kd	Markus Lohi /kesk
	Tuija Brax /vihr	Elisabeth Naucélér /r
	Maarit Feldt-Ranta /sd	Vesa-Matti Saarakkala /ps
	Ilkka Kantola /sd	Tapani Tölli /kesk.
	Kimmo Kivelä /ps	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Petri Helander.